

Секція: Економіка та управління підприємствами.

Захаров В.А.

Старший викладач кафедри менеджменту, логістики та економіки

Харківський національний економічний університет ім. С.Кузнеця

м. Харків, Україна

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТЬ ПРОМИСЛОВОСТІ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Харківська область входить до числа найпотужніших індустріальних центрів Східної Європи та має найбільш прогресивну структуру промисловості серед регіонів України [1]. У регіоні сконцентровано близько 600 промислових підприємств, на яких працює більше 200 тис. чол. Для економіки Харківської області машинобудування – провідна базова галузь. На її підприємствах виробляється п'ята частина всього обсягу промислового виробництва – це друге місце після харчової галузі, зайнято більше 40% працівників промисловості, податкові внески складають третину від загальних по промисловості. Підприємства Харківського регіону займають провідні позиції з виробництвом парових турбін, генераторів для атомних електростанцій, з радіоелектроніки та електротехнічної продукції, тракторів, підшипників, літаків, танків, верстатів із числовим програмним управлінням

До десяти найкрупніших промислових підприємств області за обсягами реалізованої промислової продукції входять ПрАТ «Філіп Морріс Україна», АК «Харківобленерго», КП «Харківські теплові мережі», ПрАТ «Харківська ТЕЦ-5», ГУ «Шебелинкагазвидобування», Зміївська ТЕС, ДП «Електроважмаш», ПрАТ «Харківгаз», ПуАТ «Турбоатом», на які припадає понад 40% обсягу реалізації [1].

Паливно-енергетичний комплекс області є одним з провідних в Україні за обсягами енергоносіїв, які видобуваються, і за обсягами виробництва електроенергії. До паливно-енергетичного комплексу Харківського регіону відносяться такі підприємства як: ГПУ «Шебелинкагазвидобування», ТОВ «Сахалінське», ТОВ «Денисівське», ТОВ «Мар'їнське». Найбільші

газовидобувні підприємства області – ГПУ «Шебелинкагазовидобування», ГПУ «Харківгазовидобування» ДК «Укргазовидобування», на які припадає понад 85% обсягів реалізації видобувної галузі. Із виробництва продуктів нафтопереробки – Шебелинське відділення з переробки газового конденсату та нафти філії Управління з переробки газу та газового конденсату ДК «Укргазовидобування». Із виробництва та розподілення електроенергії – передача та постачання електроенергії АК «Харківобленерго»; генерація електричної та теплової енергії: (Зміївська ТЕС ВАТ «Центренерго», ПАТ «Харківська ТЕЦ-5», ДП «ТЕЦ-2 «Есхар», ПрАТ «ТЕЦ-3»). Із транспортування та реалізації природного газу – УМГ «Харківтрансгаз» ДК «Укртрансгаз», ПуАТ «Харківгаз», ПуАТ «Харківмісьгаз» [1].

Хімічна промисловість регіону спеціалізується на випуску товарів народного споживання, виробів із пластмас, товарів побутової хімії, емалей і фарб, сировини для нафтобурового устаткування, рідкого і газоподібного азоту, кисню, аргону. Значний розвиток в регіоні отримала фармацевтична промисловість, яка має унікальну науково-виробничу базу, що дозволяє виробляти високотехнологічну й конкурентоспроможну продукцію. Близько 50% загальної кількості вироблених лікарських засобів України зосереджено на Харківщині. У галузі працює понад 10 тис. фахівців. Лідером фармацевтичної галузі є ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»». Лікарські препарати також виробляють ТОВ «Харківське фармацевтичне підприємство «Здоров'я»», ПрАТ «Хіміко-фармацевтичний завод «Червона зірка»», ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС»», ПрАТ «Біолік», ПрАТ «Стома», ПрАТ «Лекхім-Харків», ТОВ «Мікрофарм», ТОВ «НВФК «Ейм»» тощо [1].

Швидкими темпами в Харківському регіоні розвивається харчова промисловість, враховуючи її соціальне значення, вагомість у загальному обсязі реалізованої промислової продукції. Харчова промисловість регіону спеціалізується на виготовленні хлібобулочних і макаронних виробів, м'ясних продуктів, цільномолочної продукції, кондитерських виробів, молочних консервів, алкогольних напоїв, масложирової продукції та ін. Провідними

підприємствами галузі є Харківське відділення ПуАТ «Сан Інбев Україна», ТОВ «Техноком», філія ПуАТ «Вімм-Білль-Данн Україна» – «Харківський молочний комбінат», ТОВ «Східноукраїнська компанія «Малтюрорп»», ПрАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат», ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика», ПрАТ «Хлібзавод «Салтівський»», Хлібзавод Кулиничі, ПрАТ «Харківський жировий комбінат», ТОВ «Лікерогорілчаний завод «Прайм»», ПрАТ «Вовчанський олійноекстракційний завод», ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів», ПрАТ «Хладопром», ТОВ «Харківський м'ясокомбінат» та ін. [1].

На основі проведеного аналізу було розглянуто конкурентоспроможність областей України за різними ознаками та визначенні конкурентні переваги Харківського регіону.

До найбільш продуктивних областей відносяться Дніпропетровська, Харківська, Донецька, Київська та Полтавська, їх валовий регіональний продукт коливається в межах 15000 до 31000 млн. грн. До дещо слабших у цьому відношенні можна віднести наступні області: Херсонська, Закарпатська, Тернопільська, Луганська та Чернівецька (ВРП коливається в межах 28000-48000 млн. грн.). Найбільш продуктивними регіонами належать ті, які спеціалізуються на промисловості, а також які мають гарне географічне розташування та транспортні розв'язки. Натомість, найменш продуктивні регіони спеціалізуються на сільському господарстві та торгівлі. До конкурентних переваг «продуктивних» регіонів відноситься також концентрація підприємницького потенціалу, в Дніпропетровській області – 8,25 %, Одеській – 7,1 %, Харківській – 6,68 %, Київська – 5,72 %, для порівняння, в Тернопільській – 1,39 %, Чернівецькій – 1,16 %, Луганській – 1,01. Значною інвестиційною привабливістю в 2017 року. відрізняються Дніпропетровська, Київська, Львівська, Одеська та Харківська області. Натомість найменші обсяги інвестицій були сконцентровані в Закарпатській (5623 млн грн.) Луганській (3329,8 млн. грн.) та Чернівецькій (2992,1 млн. грн.) областях [3].

Регіони, які володіють значними фінансово-економічними та зовнішньоекономічними конкурентними показниками мають перевагами і в соціальній компоненті конкурентоспроможності: нижчим рівнем безробіття, більш високим рівнем середньої заробітної плати та приростом населення. Однак розвинутих областям притаманний і вищий рівень заборгованості з виплати заробітної плати (Харківська, Донецька, Дніпропетровська), так як в регіонах знаходиться значна частка великих промислових підприємств з державним фінансуванням.

Підводячи підсумки з аналізу конкурентоспроможності регіонів України, можна говорити про сильну конкурентну позицію розвинутих регіонів (ефективний підприємницький сектор; високий рівень заробітної плати, висококваліфікований працівники; інтенсивна регіональна співпраця; ефективне управління фінансовими ресурсами; високий рівень показників фондоддачі основних засобів економіки регіону та виробничих фондів промисловості).

Виходячи з отриманих результатів проведеного аналізу конкурентоспроможності регіонів України можна зробити наступний висновок, що Харківська область займає провідні позиції та має високий рівень конкурентоспроможності серед регіонів з наступних показників: валовий регіональний продукт, капітальні інвестиції, кількість підприємств, індекс промислової продукції, експорту та імпорту, рівня безробіття, середня заробітна плата, міждержавна міграція.

Серед конкурентних переваг Харківського регіону також можна виділити - інновації, вищу освіту і професійну підготовку, інфраструктура і розмір ринку (регіону).

Харківський регіон лідирує за складовою «інновації» завдяки високій оцінці наявності наукових та інженерних кадрів, здатності до інновацій і співпраці університетів і бізнесу в НДДКР. В області також сильна позиція з абсолютної кількості виданих патентів на винаходи [3]. Харківський регіон посідає лікуючі позиції за складовою «вища освіта і професійна підготовка»

завдяки високим показникам охоплення вищою середньою освітою. Також високо оцінено якість шкіл менеджменту і системи освіти в цілому [3].

Інфраструктура Харківського регіону теж знаходиться на високому рівні, велика та якісна залізнична інфраструктура, повітряні перевезення та електропостачання. За показниками кількості телефонних ліній та кількості абонентів мобільного зв'язку регіон займає високу позицію [3].

Таким чином, за результатами стратегічного аналізу конкурентних характеристик сильних та слабких сторін Харківського регіону, що можуть виступати як перевагами, так і загрозами, потенціал промисловості в цілому та машинобудування зокрема є значним, що дозволяє розглядати промислові підприємства як основу для підвищення якості операційного менеджменту окремих промислових підприємств. Незважаючи на втрату традиційних ринків збуту в Донецької, Луганської областей та Криму, куди поставлялася п'ята частина промислової продукції на внутрішньому ринку України, а також двократне звуження ринку Росії, індустриальний сектор регіону має значну перспективу зростання. Це підтверджується тим, що за останні роки промислові підприємства Харківщини інвестували в свою модернізацію значну частку коштів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Захаров В. А., Аналіз стану операційного менеджменту на промислових підприємствах / В. А.Захаров, В. Й. Іванова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. - № 8. - с. 337-342
2. Захаров В.А., Конку rentне середовище операційної системи промислового підприємства. Управління розвитком: зб.наук. ст. Х.: Вид. ХНЕУ. 2011. – № 22(119). С. 88-95
3. Офіційний сайт «Державна служба статистики України» - [Електронний ресурс] – режим доступу: www.ukrstat.gov.ua